

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 348/2025-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených Mgr. Soňou Jackovou, advokátkou, Ličartovce 161, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní sp. zn. K3-7C/199/2018 (do 31. mája 2023 vedenom Okresným súdom Košice-okolie pod sp. zn. 7C/199/2018) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice-okolie) v konaní sp. zn. K3-7C/199/2018 (pôvodne v konaní sp. zn. 7C/199/2018) **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. K3-7C/199/2018 konal bez zbytočných prietáhov po vrátení súdneho spisu zo strany odvolacieho súdu.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie každému z nich **1 200 eur**, ktoré im **je** Mestský súd Košice **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Košice **je povinný** zaplatiť trovy konania právnej zástupkyňi sťažovateľov **771,68 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkové východiská

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 19. februára 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní uvedenom v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Žiadajú tiež, aby každému z nich ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom 771,68 eur.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 348/2025-15 zo 17. júna 2025 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Sťažovatelia sa žalobou doručenu okresnému súdu 22. októbra 2018 domáhajú vrátenia daru (finančné prostriedky v sume 59 291,34 eur). Mestský súd rozhodol vo veci samej rozsudkom zo 16. novembra 2023, proti ktorému žalovaní podali odvolanie. Uznesením mestského súdu z 21. februára 2024 bola uložená povinnosť žalovaným spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok za odvolanie v sume 3 492 eur, proti ktorému žalovaní podali sťažnosť spolu s návrhom na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 70 %. Uznesením mestského súdu z 15. októbra 2024 bolo tejto žiadosti žalovaných vyhovené v celom rozsahu a zároveň bolo zrušené uznesenie mestského súdu z 21. februára 2024. Uznesením mestského súdu zo 6. decembra 2024 bola uložená povinnosť žalovaným spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok za odvolanie v sume 1 052,10 eur, ktoré nadobudlo právoplatnosť 14. januára 2025. Následne bol 12. februára 2025 súdny spis doručený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaných.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia namietajú, že napadnuté konanie trvá takmer 7 rokov. Nie je skutkovo a právne zložitá, keďže vec sa uzatvorila len po 4 pojednávaniach. V rokoch 2019 až 2022 mestský súd nenariadil žiadne pojednávanie. Nečinným bol aj v období od januára 2023 až do novembra 2023. Rozsah dôkazov potrebných vykonať bol minimálny.

5. Po rozhodnutí vo veci samej sa sťažovatelia vyjadrili k odvolaniu žalovaných 14. marca 2024. Následne neevidovali žiadny iný úkon zo strany mestského súdu, a preto boli presvedčení, že súdny spis už bol predložený odvolaciemu súdu. Po takmer roku čakania sa však dozvedeli, že ešte sa tak nestalo ani v januári 2025. Vyjadrenie sťažovateľov k odvolaniu bolo žalovaným zaslané až po 4 mesiacoch od jeho doručenia mestskému súdu. Zároveň mestský súd vyrubil žalovaným poplatok za odvolanie až po 10 mesiacoch od jeho podania.

6. Sťažovatelia tiež uvádzajú, že dĺžka napadnutého konania nebola ovplyvnená ich správaním, keďže sa neospravedlnili zo žiadneho pojednávania, nimi navrhnutých svedkov zabezpečili na ďalšie pojednávanie a nikdy nežiadali o predĺženie akejkoľvek lehoty.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

7. Mestský súd uviedol, že spor možno hodnotiť ako bežný, čo sa týka rozhodovacej praxe všeobecných súdov. Zároveň konštatoval, že neboli identifikované prietahy spôsobené sťažovateľmi. Tiež poukázal na nečinnosť okresného/mestského súdu, a to od 1. júla 2019 do 25. marca 2022, resp. od 26. januára 2023 do 13. októbra 2023, a na nesústredenú činnosť mestského súdu po podaní odvolania zo strany žalovaných.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. Všeobecné judikatórne východiská:

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v napadnutom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

IV.2. Posúdenie veci:

11. V prípade právnej a skutkovej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že konanie o vrátení daru možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, čo napokon tvrdil aj mestský súd. Z tohto dôvodu dĺžka napadnutého konania okresného/mestského súdu nebola ovplyvnená skutkovou či právnou náročnosťou prerokovanej veci.

12. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľov, čo tiež konštatoval mestský súd.

Sťažovatelia boli v napadnutom konaní aktívni, keďže reagovali v stanovených lehotách na výzvy okresného/mestského súdu a zároveň ho dvakrát žiadali o nariadenie pojednávania, žiadosti boli doručené okresnému/mestskému súdu 11. októbra 2021, resp. 7. júna 2023.

13. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného/mestského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd zistil, že jeho postupom došlo k zbytočným priet'ahom, pričom plynulému postupu mu nebránila žiadna zákonná prekážka (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

14. Napadnuté konanie prebiehalo na okresnom/mestskom súde približne 6 rokov a 4 mesiace a dosiaľ nie je právoplatne skončené, pričom okresný/ mestský súd vydal v tejto veci jedno meritórne rozhodnutie.

15. Okolnosťou, ktorá narušila plynulosť napadnutého konania, bola nečinnosť okresného súdu v trvaní 9 mesiacov, a to v období od 1. júla 2019, keď mu bolo doručené vyjadrenie žalovaných k žalobe sťažovateľov, do marca 2020, keď boli nariadené opatrenia v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Vzhľadom na dané opatrenia bola až do apríla 2022 (okrem letného obdobia v rokoch 2020 a 2021) činnosť súdov výrazne dotknutá, čo znamenalo podstatne sťažené vykonávanie pojednávanií, resp. nemožnosť ich vôbec vykonávať. Z tohto dôvodu preto ústavný súd považuje nevykonanie úkonu smerujúceho k meritórnemu rozhodnutiu od marca 2020 do marca 2022 za zapríčinenú objektívnym faktorom, ktorý vznikol mimo sféry okresného súdu. Ústavný súd sa domnieva, že v tomto štádiu konania okresný súd ani nemohol vykonať iný úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu okrem nariadenia pojednávania, bez ktorého/ktorých nebolo možné v tejto veci meritórne rozhodnúť. Ústavný súd poznamenáva, že okresný súd ihneď po zrušení daných opatrení nariadil pojednávanie na 28. apríl 2022.

16. Okresný/mestský súd bol nečinný 8 mesiacov aj v období od 21. februára 2023, keď bolo mestskému súdu doručené vyjadrenie žalobcov, do 13. októbra 2023, keď bolo nariadené pojednávanie na 16. november 2023.

17. Ústavný súd poukazuje aj na neefektívnu činnosť mestského súdu, ktorý o sťažnosti žalovaných proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o vyrubení súdneho poplatku za odvolanie a o ich žiadosti o oslobodenie od jeho platenia rozhodol po viac ako 7 mesiacoch (bod 3). Z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že súdny spis mohol byť predložený odvolaciemu súdu už koncom augusta 2024, ak by mestský súd vyvinul maximálnu snahu o čo najrýchlejšie rozhodnutie o danej sťažnosti žalovaných, vrátane na to nadväzujúceho opätovného vyrubenia zníženého súdneho poplatku žalovaným. Keďže sa tak nestalo, súdny spis bol odvolaciemu súdu doručený až 12. februára 2025.

18. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

19. Mestskému súdu nebolo zrejmé, prečo sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť až po predložení súdneho spisu odvolaciemu súdu (12. február 2025), a preto v napadnutom konaní už nemohli vznikáť žiadne prietahy. Podľa názoru ústavného súdu takáto obrana mestského súdu nemôže obstať, keďže predloženie veci odvolaciemu súdu nemôže odstrániť stav, ktorý už nastal, t. j. zjavne neústavné trvanie napadnutého konania, s ktorým je spojený stav právnej neistoty sťažovateľov, ktorý sa odstráni až právoplatným rozhodnutím vo veci samej.

20. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená nečinnosťou okresného/mestského súdu (približne 17 mesiacov) a tiež jeho neefektívnou činnosťou. Okresný/mestský súd teda vo veci sťažovateľov nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu skončeniu napadnutého konania. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen strán sporu, ale aj samotného všeobecného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

21. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného/mestského súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

22. S ohľadom na uvedené, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal mestskému súdu, aby v ňom konal bez zbytočných prietahov po vrátení súdneho spisu zo strany odvolacieho súdu (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Finančné zadosťučinenie

23. Sťažovatelia žiadali o priznanie finančného zadosťučinenia celkovo 6 000 eur, keďže mestský súd porušuje ich v bode 1 označené práva a spôsobuje stav ich dlhotrvajúcej právnej neistoty tým, že v tejto veci riadne nekoná.

24. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

25. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä predmet a dĺžku rozhodovania okresného/mestského súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľov, ktoré boli porušené, a jeho význam pre sťažovateľov.

26. Na základe komplexného posúdenia uvedených kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade vzhľadom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci je spravodlivé priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov 1 200 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovel časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia

žiadali priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

27. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

28. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden celý úkon právnej služby vykonaný v roku 2025 zodpovedá sume 371 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2024, ktorá bola 1 484 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2025 je 14,84 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

29. Ústavný súd uvádza, že s'ťažovateľom by patrila náhrada trov konania pred ústavným súdom 1 142,68 eur bez dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), keďže právna zástupkyňa s'ťažovateľov nie je platiteľkou DPH, a to za 2 celé a 2 polovičné úkony právnej služby vykonané v roku 2025, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej s'ťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2025. Ústavný súd vychádzal pri výpočte trov právneho zastúpenia aj z § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb; zníženie sa uplatní pri zastupovaní druhej a ďalšej osoby.

30. Ústavný súd však priznal s'ťažovateľom náhradu trov konania v sume 771,68 eur, t. j. vo výške, ktorá bola uvedená v petite ústavnej s'ťažnosti (bod 4 výroku tohto nálezu).

31. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. augusta 2025

Robert Šorl
predseda senátu